

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. B.

przeciwko Z. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 marca 2008 r.,

zażalenia powódki

na wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8 listopada 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie i nie obciąża powódki kosztami postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Postanowieniem zamieszczonym w wyroku z dnia 8 listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację powódki Z. B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 października 2005 r. w części dotyczącej żądania wydania akcji. W uzasadnieniu wyjaśnił, że rozstrzygnięcie tej treści jest konsekwencją wiążącej dla niego wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej pozwanego złożonej w rozpatrywanej sprawie. Uchylając poprzedni wyrok, wydany w tej sprawie przez Sąd Apelacyjny w dniu 10 listopada 2006 r., Sąd Najwyższy ocenił podejmowane przez powódkę przed Sądem pierwszej instancji czynności procesowe, polegające na zmianie zgłaszanych żądań i zwrócił uwagę, że na pierwszej rozprawie powódka złożyła oświadczenie o cofnięciu powództwa i zrzeczeniu się roszczenia w części obejmującej m. in. żądanie zobowiązania pozwanego do wydania jej akcji.

Dokonał w związku z tym wykładni art. 203 § 1 i 4 k.p.c. Stwierdził, że tego rodzaju czynność jest skuteczna co do zasady, chyba że sąd uznałby cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia za niedopuszczalne. Jednak o takim stanowisku powinien poinformować strony i umieścić odpowiednią wzmiankę w protokole, zgodnie z § 162 obowiązującego wówczas rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 218), a także omówić w uzasadnieniu orzeczenia przyczyny uznania czynności za niedopuszczalną. Niepodjęcie tych czynności powodowało, że od chwili cofnięcia roszczenia przez powódkę i zrzeczenia się go w dniu 8 listopada 2004 r. żądanie to nie było już przedmiotem postępowania, a następnie przedmiotem orzekania przez Sąd pierwszej instancji. Późniejsze ponowienie przez powódkę żądania wydania akcji nie było skuteczne, z uwagi na procesowe i materialnoprawne konsekwencje cofnięcia pozwu i zrzeczenia się roszczenia. Powódka nie uchyliła się wyraźnie od skutków swojego wcześniejszego oświadczenia i nie wskazała żadnej podstawy uzasadniającej takie uchylene, mimo że było to konieczne z uwagi na analogię skutków prawnych oświadczenia o cofnięciu pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia do skutków prawnych materialnoprawnych oświadczeń woli. Powołując się na wyjaśnienia Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny uznał, że żądanie wydania akcji nie było przedmiotem orzekania przez Sąd Okręgowy, a tym samym brak substratu zaskarżenia w tym zakresie, co uzasadnia odrzucenie apelacji w stosownej części na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c.

Powódka w zażaleniu wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Zarzuciła naruszenie art. 398²⁰ k.p.c. oraz art. 203 k.p.c. poprzez błędną interpretację wskazań zawartych w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r. i niezasadne przyjęcie, że wystąpiły podstawy do odrzucenia apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może odnieść zamierzonego skutku.

Sąd Apelacyjny należycie uwzględnił wiążącą go wykładnię przepisów prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z 28 czerwca 2005 r. Z uzasadnienia tego wyroku wynikało jednoznacznie, że skutkiem cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia - w wypadku, gdy sąd orzekający nie uzna tej czynności za niedopuszczalną, ujawniając swoje stanowisko stronom procesu, odnotowując je w protokole i omawiając w uzasadnieniu - jest usunięcie z procesu przedmiotu żądania i zniknięcie przedmiotu

rozstrzygania. Skutek ten nastąpił z momentem złożenia oświadczenia i spowodował, że roszczenie takie nie istniało jako przedmiot orzekania przez sąd pierwszej instancji. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy zalecił Sądowi Apelacyjnemu rozważenie dopuszczalności apelacji w części, w której powódka domaga się zmiany wyroku i uwzględnienia roszczenia nie istniejącego już jako przedmiot żądania i nie będącego przedmiotem rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny dokonał tej kontroli i zgodnie z wiążącą go wykładnią przyjął, że w sytuacji, kiedy roszczenie o wydanie akcji nie było przedmiotem orzekania, apelacja w tej części jest niedopuszczalna, została bowiem wniesiona od orzeczenia nieistniejącego.

Stanowisko to jest słuszne. Jedynym właściwym orzeczeniem, jakie mogłoby dotyczyć omawianego roszczenia w sytuacji, kiedy Sąd Okręgowy nie uznał, że zachodzą przesłanki z art. 203 § 4 k.p.c., byłoby postanowienie o umorzeniu postępowania. Takie postanowienie nie zostało jednak wydane, a kończący postępowanie pierwszoinstancyjne wyrok Sądu Okręgowego – co można ustalić na podstawie jego uzasadnienia - nie rozstrzygał o roszczeniu o nakazanie wydania akcji. Niepełne rozstrzygnięcie nie spowodowało wniosku stron o uzupełnienie wyroku (art. 351 § 1 k.p.c.). W rezultacie apelacja skierowana została przeciwko rozstrzygnięciu, którego nie było, co przesądzało o jej niedopuszczalności.

Zażalenie skarżącej należało zatem oddalić na podstawie art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego uwzględnia treść artykułu 102 k.p.c. w związku art. 394¹ § 3, art. 398²¹ oraz art. 391 § 2 k.p.c.